

Motion till riksdagen 2024/25:2413

av **Magnus Resare (M)**

Begränsade möjligheter för kriminella att ta del av personuppgifter via söktjänster

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att begränsa tillgången på personuppgifter via söktjänster på internet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Den organiserade brottsligheten i Sverige utgör ett allvarligt hot mot både vår demokrati och medborgarnas trygghet och säkerhet. En betydande del av denna brottslighet finansieras genom bedrägerier, stölder och andra tillgreppsbrott. Enligt Brottsförebyggande rådet (Brå) utgjorde dessa brott 41 procent av alla anmälda brott förra året. Bedrägerier, särskilt de som involverar social manipulation där brottslingar övertygar offer att själva överföra pengar, ökar snabbt. Under förra året steg antalet anmälda bedrägerier och de tillhörande brottsvinsterna med 22 procent enligt polisen.

Kriminella utnyttjar i stor utsträckning personuppgifter som samlas och tillgängliggörs av olika söktjänster. Dessa söktjänster är skyddade av grundlagens yttrandefrihet genom ett frivilligt utgivningsbevis, vilket tillåter dem att publicera personuppgifter utan individens samtycke och dessutom ta betalt för denna information. Detta gör det möjligt för vem som helst, även kriminella, att starta en söktjänst och enkelt komma åt känslig information som namn, ålder, civilstånd, inkomst och bostadsuppgifter.

Detta system med frivilligt utgivningsbevis går på tvärs med EU:s dataskyddsförordning (GDPR), som annars skulle skydda sådana uppgifter. Den nuvarande lagstiftningen sätter offentlighetsprincipen före medborgarnas rätt till skydd av sin integritet och säkerhet, något som inte gäller i andra jämförbara länder. Samtidigt finns det inga krav på att informera personer när deras uppgifter efterfrågas via dessa tjänster, till skillnad från vid exempelvis kreditprövningar.

Kriminella kan därmed enkelt kartlägga potentiella offer och använda uppgifterna i bedrägerier eller till och med vid allvarigare brott som sprängningar och skjutningar. Med den snabba teknologiska utvecklingen, inte minst inom AI, finns risk för ännu mer sofistikerade brottsmetoder. Den nuvarande lagstiftningen ger kriminella ett otillbörligt verktyg för att systematiskt utnyttja oskyldiga människor.

Den svenska offentlighetsprincipen är värdefull och måste bevaras, men samhället har förändrats radikalt sedan principen infördes 1766 och sedan yttrandefrihetsgrundlagen anpassades till internet 2003. Den snabba tekniska och samhällseliga utvecklingen kräver att lagar och principer kontinuerligt ses över för att fortsatt vara effektiva och ändamålsenliga.

Det behövs åtgärder såsom uppdateringar av dataskyddslagen eller offentlighets- och sekretesslagen. Dessa förändringar bör säkerställa att medborgare får bättre kontroll över sina personuppgifter och begränsa möjligheterna för kriminella att ladda ner och använda hela folkets data från söktjänster.

Det är också viktigt att balansera dessa åtgärder så att myndigheter och företag som arbetar för att bekämpa brottslighet eller utför säkerhetskontroller fortsatt har tillgång till nödvändiga personuppgifter, så får vi fler och tryggare företag i Sverige.

Magnus Resare (M)